

V spanji.

Vesela igra v enem dejanji.

Spisal

Julij Rosen.

Poslovenil

Josip Noll.

Izdalo in založilo

Dramatično društvo v Ljubljani.

© V LJUBLJANI.

Tisk „Národne tiskarne.“

1874.

Osobe:

Svetovalka Cvetnikova, vdova.

Ema, njena hči.

Artur Svitelj, njen soprog.

Doktor Ramnik.

(Izboren salon na Sviteljevem posestvu. V sredi in na straneh vrata. Skozi srednja steklena vrata se vidi na vrt. Spredaj na desnej pri kaminu sofa. V sredi miza in dva fauteuila. Na levej spredaj okno, zraven zibalni stol.)

Prvi prizor.

Svetovalka in Ema (sedita pri mizici in delata).

Svetovalka. Si li opravila, kakor sem ti naročila?

Ema. Da, a s teškim srcem, mamá. Zakaj mora Artur v mesto? Tako srečnega se čuti tukaj.

Svetovalka. Tega ti ne umeš, draga moja. Vi dva sta še v medenih tednih svojega zakona in srečna bi bila tudi v kaki puščavi. A kako dolgo bode to trajalo?

Ema. Artur se ne bode nikdar spremenil.

Svetovalka. Abotno dete! Artur je mož in možje spreminjajo se, kakor luna. Da sta le nekoliko let skupaj, pohajal bode po gozdu in po polji, tebe ubogo ženico pa puščal doma premišljevačo o svoji samoti.

Ema. Bode-li to v mestu drugače?

Svetovalka. Gotovo ne; ali v mestu imela bodeš prilike zabavati se in lagljeje pretrpeti njegovo spremembo.

Ema. Te bi jaz nikdar ne pretrpela?

Svetovalka. Paperlapap. Človek ne živi od same ljubezni. Potreba mu je, da se tudi porazveseli, in to priliko podajajo mu zabave, luksusa, pred vsem pa častilakomnost. Artur je duhovit in premožen, čaka ga velika naloga, odlikoval se bode, častili in odlikovali bodo tudi njega.

Ema. A on ljubi življenje na deželi in njegovo gospodarstvo mu gre nad vse.

Svetovalka. To mu ne podaja nič novega, mu ne daje dovolj opravila, da bi ga storilo stanovitnega. Gledi, draga moja, jaz mislim le za tvoj blagor. Ako si hočeš ohraniti ljubezen svojega soproga, mora pred vsem imeti dela, mnogo dela, on ne sme premnogokrat biti v tvoji družini, tvoja bližina mora mu biti le redko veselje, videti te mora obkroženo, občudovano, oboževano; in če mu ti pri vsem tem privošiš prijazen pogled, reči si mora: Ta tako čislana žena je tvoja, kako srečen človek si ti!

Ema. V tvojih besedah je nekoliko resnice.

Svetovalka. O, to je poglavje iz evangelija zakona. Tudi zaradi mene moraš v mesto; jaz potrebujem še veselic življenja, s taboj hočem uživati, s taboj biti vesela in češčena.

Ema (začudena). Ti, mamá?

Svetovalka. Jaz nisem še nikakoršna matrona, in ne dam se žive zakopati na deželi.

Ema. Ali — saj bi lahko sama —

Svetovalka. O nehvaležnosti otroške! Ko je bilo treba vpeljati te med svet, med oni svet, kjer si spoznala svojega ljubljenega Arturja, tu mati nij smela obotavljati se, žrtovati se je morala in do dna izpiti britki kelih garde-dame. Pač mnogokrat sem hrepenela po svojej postelji, a ti si bila oddana še za mazurko, in jaz sem morala z družimi od dolzega časa zevajočimi materami stene garnirati in dolg čas prodajati, ko je tebi čas hitro hitro mineval.

Ema. Dobra mamá.

Svetovalka. A rada sem storila vse, ker imela sem nado, te srečno omožiti, te prepustiti varstvu svojega moža in stopiti iz vrste pasivnih častnih varhinj v vrsto aktivnih deležnic veselic. Mestu tega naj poslednja svoja mladostna leta preživim tu na deželi med kmeti in pred časom postanem stara žena.

Ema. Ti imaš morda prav mamica. Ali zakaj moram na tako nenaraven način vplivati na Arturjevo voljo? Zakaj ne govoriš sama ž njim? On te ljubi — on je —

Svetovalka (naglo). Moj zet, in jaz njegova tašča. Jaz ne smem vidno vplivati na njegove sklepe, kajti tašče so v slabem glasu, in svet jih ima za naravne sovražnice zetov.

Zato je najboljšo, da ostane vse, kakor je. Tvoj soprog je pod pantofelnom, brez da bi se o naju dveh le dozdevalo, da imave upliv na njegovo voljo.

Ema. A če bi kedaj to zvedel? Mamá, sramote bi poginola!

Svetovalka. Čemu bi se sramovala. Da vzdržimo same sebe, to sili nas ženske k vladarstvu pantofelna. Molčala boš, in razun tebe in mene ne ve nikdo najine zvijače. Tedaj ostane pri tem, da gremo v mesto.

Drugi prizor.

Prejšnji. Artur (v lovskeji obleki, brez puške, vstopi skozi srednja vrata).

Artur (Emi roko poljubovaje). Tu sem zopet, draga moja Emica.

Ema. Kje pa si bil, dragi moj?

Artur. Na kolodvoru.

Svetovalka. Ste li koga pričakovali?

Artur. Ne — a prišel je.

Ema. Kdo je prišel?

Artur. Prijatelj moj iz mladih let, doktor Ramnik. Bil sem tako iznenadjen, tako razveseljen. (Prosé.) Ga li smem pri nas obdržati?

Em a. Kako vprašuješ? Nij si li gospod v hiši?

Artur. Vsakako da — ali — če vama tedaj nij neprijetno in nimaš pomislekov —

Svetovalka. Midve se veselive, če se vi veselite. Smo li že kedaj bili različnega mnenja?

Artur. Nikdar! Čudno je to, a resnično. — Tedaj ga smem pripeljati?

Em a. Na veselje nama bode. (Je vstala.) Kaj misliš móžič, se li hočem malo preobleči?

Artur. Čemu? Najlepša si brez velicega lišpa.

Svetovalka. Vendar jo hočem malo naljšpati. Gospod zet naj bode ponosen na svojo soprogo.

Artur (poljubi svetovalki roko). Predobra ste. Veste li kaj mamá? Doktor Ramnik je še samec. Če bi učinili, da se zaljubi?

Svetovalka. V Emo?

Artur. Tega naj ga bog varuje, umoril bi ga. Jaz menim vas.

Svetovalka (gizdavo). Mene?

Artur. Zakaj ne? Vi ste kaj ljubeznjiva, polna hrepenenja po življenji in ognena. Kakor otroka bi me veselilo, če bi Ramnik postal moj tast.

Svetovalka. Vi se šalite z menoj. Vi (ga mehko vdari po lici) porednež vi! (Odide z Emo na levi strani.)

Tretji prizor.

Artur. (Pozneje) Ramnik.

Artur. Bog vedi, da resnično to mislim, in dal bi si kaj veljati, če bi mogel mamá omožiti. Ona nij kakor so druge tašče, predobra je, to je nenaravno in mi dela skrbi za prihodnjost. Zdaj pa naj mi pride doktor. (Gre k srednjim vratom in gleda vun.) Tu ravno prihaja iz kravjega hleva. (Kliče.) Ramnik! Lenaravnost notri, dragi moj stari prijatelj.

Ramnik (vstopi skozi srednja vrata).

Artur (strastno ga objemši). Še enkrat bodi mi srčno pozdravljen! Delaj, kakor da si doma.

Ramnik (smejé). Ti si čuden človek!

Artur. Kako to?

Ramnik. Človek telegrafuje po me, in dela stvar tako silno, da sem moral misliti, ka kdo umira, a ko pridem, da me voditi po kravjih in konjskih hlevih, in se zmuza v hišo, kakor hudodelnik. Si li morda še le šel prosit dovoljenja, da me smeš vpeljati?

Artur. Čudovito bistrournost mi kažeš.

Ramnik. Sem li prav uganol?

Artur (prikima). Ti si orakel.

Ramnik. Tedaj smo pod pantofelnom?

Artur. Kar nič se me že več vun ne vidi.

Ramnik. Po trimesečnem zakonu?

Artur (zdihovaje). Pojutrajšnjem bode tri mesece.

Ramnik. Tvoja žena tedaj —

Artur. Je angelj, ki vse stori, kar mi bere v očeh, ki nima najmanjše želje; le meni dopasti hoče in prav za prav spada v nebesa.

Ramnik. Tedaj tašča —

Artur. Ne pregreši se! Moja tašča je bela vrana in nenaravno dobra. Ne meša se v nič, govori le malo, ljubka me skoraj še bolj ko moja žena, plete mi nogovice, in me zagovarja, če me tudi nikdo ne napada. Ona je še bolj angeljska, ko njena hči.

Ramnik (začuden). In vendar si pod pantofelnom?

Artur. In vendar sem pod pantofelnom.

Ramnik. Čuj Artur, jaz nijsem posebno izurjen v ugibanji uganjk in morem —

Artur. Ti sam moreš mi pomagati.

Ramnik (začuden). Jaz?

Artur. Da, ti, zdravnik, kajti tega potrebujem bolje nego prijatelja.

Ramnik. Radoveden sem.

Artur. Poslušaj me tedaj. (Migne Ramniku naj sede, in sede poleg njega.) Znano ti je, da ljubim

življenje na deželi. Tukaj na svojem posestvu sem kakor mal kralj, moji ljudje me čislajo, storim kaj dobrega, delam zase in za svoje, in vse tisočere muke vašega burnega, egoističnega, častiželjnega mestnega življenja poznam le iz pripovedk. Ko sem Emo, kojo nad vse ljubim, vzel za ženo, osrečevala me je posebno njena ljubezen za deželsko življenje.

Ramnik. Ona ljubi deželo?

Artur. Vsaj ljubila jo je. Zdaj hoče nazaj v mesto.

Ramnik. Rekla ti je —

Artur. Bog obvaruj! Rekla mi nij tega, le misli na to.

Ramnik. In njene misli?

Artur. So mi vse znane. O! ona misli mnogo. Prvi mesec najinega zakona mislila je le na najino ljubezen in postala je žalostna, če sem katero žensko bitje prijazno pogledal, ali če so prihajali ljudje, ki so naju motili v najini samotnosti.

Ramnik. Ugovarjala je —

Artur. Kaj ti hodi na misel! Ugovarjala nij, samo mislila je. Odpravil sem vsa obiskovanja in renčal nad vsem, kar nij bilo moškega ali srednjega spola. Pri tem se mi je primerilo, da sem včasih zarenčal tudi malo nad taščo. Na to je mislila moja žena drugi mesec in —

Ramnik. Te prosila, da si bolj prijazen z mamá.

Artur. Nikakor ne. Prosila me nij, samo mislila je. Zdaj tretji mesec misli na mojo prihodnjost. Jaz naj bi se lotil političnega življenja, postal deželni poslanec, morda celo minister, ustvaril Evropi novo lice in zarad tega se podal v glavno mesto.

Ramnik. Ona zahteva —

Artur. Ne zahteva ničesar, samo misli.

Ramnik. Čuj, prijatelj, ko bi ne vedel dobro, da so tvoji možgani v redu —

Artur. Mislil bi da sem norčav? Zagotovim te, da se mi to še pripeti, ako mi ti ne pomagaš, ali bolje rečeno, ako ne pomagaš mojej ženi.

Ramnik. Je li bolna?

Artur. Grozno bolna. Ona preveč misli, in — čuj in stresi se: Govori v spanji!

Ramnik. Nu?

Artur. Razumeš li slovenski? Govori v spanji!

Ramnik. In kaj dalje?

Artur. Kaj dalje? O ti samski barbar, ki nimaš pojma o tej najgroznejši vseh bolezni. Napni svojo fantazijo in naslikaj si podobo prav živo. Tvoja ženka zadremlje. Nebeško smeh-

ljanje obdaja nje usta. Sapo bi jej poljubil iz usten. Tu se odpirajo in ona šepeta: Artur, prijatelj moj, dragi moj! Storil si to ali ono, jaz tega ne ljubim, a tvoja volja mi je povelje, jaz trpim in molčim. Se ve da se spijočo ne moreš začeti polemike in čakaš, da napoči dan. Tu se ti približa veselega obraza, te objame, poljublja, ti jo vprašaš, nima li kaj povedati, nima li kake želje. Izdihne in pravi: Ne. Ti ljubiš svojo ženko, boli te, ako trpi, tedaj izpolniš njeno željo. Prihodnjo noč ima drugo željo, zopet jo izpolniš, a napraviti daš debela zagrinjala, da bi mesec ne sijal v sobo, ker on je kriv, da ljudje govore v spanji. Temota jo pa kar čisto nič ne moti, zopet govori, pripravi te z govorjenjem ob vso neodvisnost; govori te pod pantofel. Konečno govori celo pri svetlem belem dnevu, ako po obedu malo zadremlje. Ali nij to grozno?

Ramnik. To je vsakako zelo pomisleka vredno.

Artur (iskreno). Kaj ne da? O vedno sem se tega bal. Iz teh početnih prikazni somnambulisma se bode izcimila težka huda bolezen, slednjič mi še umrje! — O prijatelj reši mi soprogo!

Ramnik. Umiri se, Artur. Bolezen se mi ne zdi sumljiva, pač pa vzrok njen.

Artur. Ne razumem te!

Ramnik. Si li prepričan, da tvoja žena res spi, kader govori?

Artur. Sem li prepričan? Saj ima oči zatisnene.

Ramnik. Ne more li človek očes zatisnoti in vendar bdeti?

Artur. Ti misliš — da —

Ramnik. Bi li ne moglo vse biti le komedija, da —

Artur (skoči kvišku). Da bi me pripravila pod pantofel? To bi bila prekanjena zvijačnost, kakoršne Ema nij zmožna.

Ramnik (je tudi ostal). Kdo govori o Emi! Saj ima mater poleg sebe — in ta —

Artur. Ne, to nij mogoče, tega bi svojeji ženi ne mogel nikdar odpustiti.

Ramnik. To se bode že našlo. Pred vsem morava jasno videti, in zarad tega ne smeš najinega suma niti z najmanjšo stvarico izdati. Zdravil bodem tvojo ženko, zanesi se na to.

Artur (mu stiska roko). Jaz sem prav nehvaležen človek! Kratko prej sem te mislil z materjo oženiti.

Ramnik. Oho!

Artur. Ne boj se! Ne mislim več na to.

Ramnik. Tiho — dami ste tu.

Četrty prizor.

Prejšnja. Svetovalka in Ema (iz leve).

Artur. Drage moje, naj mi bode dovoljeno, predstaviti vama svojega najboljšega prijatelja, gospoda doktorja Ramnika.

Svetovalka in Ema (se priklonete).

Ramnik. Čul sem toliko o sreči svojega prijatelja, da se nijsem mogel zdržati, ka se pre-pričam sam o njej. (Emi.) Milostiva gospa, na vas je poboljšati nepoboljšljivega samca.

Svetovalka. Vi ste medicinec, gospod doktor?

Ramnik. Za čas mojega tukajšnjega bi-vanja vaš hišni zdravnik. (Stopi k Emi.) Smem li prositi za žilico milostiva gospa?

Ema (v zadregi). Gospod —

Ramnik (jo prime za roko). To je predna pravica mojega stanu.

Svetovalka (tiho Arturju). Kaj počenja ta človek?

Artur (tiho). On je naš gost, moramo mu dovoliti.

Ramnik (tipaje Emo za žilo, šteje). 7, 8, 9, 10.

Artur (zamišljen poslušaj). Fant, dama, kralj, as.

Ramnik. Nje zdravje je v popolnem redu.

Em a (naglo). Hvala bogu (se premisli) to se pravi — to je, jaz imam, jaz sem —

Ramnik. Vi ste popolnem zdrava. (Stopi k svetovalki, ki je sedla na sofo poleg Ramnika.) Smem li prositi vašo roko, milostiva gospa?

Svetovalka. Zastonj se trudite.

Ramnik. Jaz hočem tej gospé roko poljubiti, katero mi je moj prijatelj hvalil kot izgled tašče. (Jej poljubi roko ter se vsede zraven nje.)

Artur (je stopil k Emi, ki je sedla na stol, in govori ž njo).

Ramnik (gledaje Arturja in Emo, polglasno svetovalki). Kako srečen je moj prijatelj! Škoda, da —

Svetovalka (isto tako). Kaj hočete reči, gospod?

Ramnik (s zamolklim glasom). Škodá, da mlada gospa nij popolnem zdrava.

Svetovalka. Vi me strašite.

Ramnik. Artur mi je zaupal, da njegova žena govori v spanji.

Svetovalka (smehljaje). Oh, to! Nu saj to nij nikakoršna bolezen.

Ramnik. Vendar pa položaj bolehnosti, kateri lahko huji postane in utegne imeti prav resne nasledke.

Svetovalka (mirno). Gospodje doktorji radi pretiravajo.

Ramnik. Štejem si v dolžnost, da vas svarim, varovati se prevelike brezskrbnosti. S temi pričetnimi prikaznimi somnambulizma se jaz pečam posebno in opazoval sem največe zanimivosti. Konštatiral sem, da je mesečnost nalezljiva.

Svetovalka (smeje se). Kaj pravite!

Ramnik. Čudim se vašej hladnokrvnosti. Je li morda —

Svetovalka. Kaj?

Ramnik. Šinila mi je neka misel skozi glavo.

Svetovalka (kakor da bi bila vznemirjena). Motite se, ako mislite, da se ne brigam za bolezen moje hčere. Skrbeti hočem, da se da zdraviti, kakor hitro bomo v mestu.

Ramnik (začuden). Vi pojdete v mesto?

Svetovalka (se domisli). To je, mogoče da, jaz mislim. (Na stran.) Ta človek mi je jako neprijeten.

Ramnik (na stran). Tako je, kakor sem mislil. (Glasno.) To bi bilo izvrstno. To hočem koj Arturju — Artur!

Artur. Kaj je?

Svetovalka (vstane in stopi med Ramnika in Arturja). Pokazala bodem gospodu doktorju vaš

park, vaš kuhinjski vrt, vašo razvalino. (Tiho Ramniku.) Ne črhnite besedice o mestu — prestrašil bi se.

Artur. Izvrstno! Vsi gremo skupaj. Kaj ne, Ema?

Ema (zase). Ne trenotek ne morem sama biti z Arturjem. (Glasno.) Tako trudna sem, dragi mož, rajše ostanem tu.

Svetovalka (zapovedujoče). Ema ostane tu, in vi jej boste v družčino, gospod tast; (ko vidi, da jo Artur začudeno gleda vsled njenega tona) to se reče, jaz le mislim tako, brez da bi hotela vašo voljo motiti. Gospoda doktorja bodem že jaz zabavala. (Gre k sofi in vzame ruto in solnčnik.)

Ramnik. Milostljiva gospa ste predobrotna.

Artur (je stopil k Ramniku, tiho). Nu, kaj praviš?

Ramnik (tiho). Imel sem prav.

Artur. Kaj je tedaj storiti?

Ramnik. Ti moraš — (prime Arturja pod pazduho in govori, šetaje z njim, dalje.)

Svetovalka (Arturju). Prinesite mi moj slannik, Artur, prosim lepo! (Gre k Emi.) Prinesite mi slannik, Artur.

Artur (Ramniku). Tvoj svet je dober.

Svetovalka. Pojdite vendar, Artur, — prosim vas!

Artur. Že grem. (Odide na levo.)

Svetovalka. Moja hčerka se je tako utrudila z domačimi gospodarskimi opravili. Urica pokoja jej bode dobro dela. (Tiho a odločno Emi.) Ti bodeš zaspala.

Em a (tiho). Jaz naj bi —

Svetovalka. Ti bodeš spala. Doktor mora iz hiše, čuješ li, mora.

Em a (tiho). Ali —

Svetovalka. Nobenega ali, mora biti. (Glasno.) Moja hčerka je tako pridna.

Artur (prinese slamnik).

Svetovalka (vzame slamnik in ga dene na glavo). Hvala vam lepa, ljubi Artur. (Ramniku.) Gospod doktor, na službo sem vam.

Artur. Draga mamá! Nij li nespodobno če ostanem?

Svetovalka. Gospod doktor ne bode zameril mlademu soprogu, ki hoče sam ostati s svojo ženo.

Ramnik. Gotovo ne.

Artur (svetovalki). Tedaj hočete na vsak način biti sama z Ramnikom? Mamá, mamá, to je jako sumljivo.

Svetovalka. Vi ste šaljivec. Gospod doktor je družega mišljenja, ne zdim se mu nevarna.

Ramnik. Pač, milostiva gospa, zdite se mi jako nevarna.

Artur (zase). Dobro jo je piknil.

Svetovalka (zase). Ta človek mora iz hiše. (Prisiljeno smehlja se.) Gospod doktor, vašo roko. (Se mu vklene pod pazduho.)

Artur. Potolažiti moram svojo vest, in vsaj pogledati za vami, mamá.

Svetovalka (odhajaje z Ramnikom). Porednež!

Artur (za njo idóč). Ne upam vam!

Svetovalka (se urno obrne). Kako to?

Artur (smejé). Ramnika bodete gotovo očarala.

Svetovalka (urno odide z Ramnikom po sredi).

Artur (se ustavi pri srednjih vratih in gleda za njima).

Peti prizor.

Ema. Artur.

Ema (na zibalnem stolu). To večno spavanje mi pričinja postajati neprijetno. Tako rada bi bila kramljala z Arturjem, on je tako prijeten, a zdaj moram spati. Mamá preveč zahteva od mene.

Artur (zase). Zdaj na delo! (Se splazi za Emo in jo hoče poljubiti.) Vendar sva enkrat sama, draga moja Emica!

Emma (odvrčaje ga). Ne dotakni se me. Tako sem zaspana. (Zéva.)

Artur. To je prav laskavo za mene.

Emma. O moja ljubezen ne gine, če tudi spim. (Zéva.) Tu stojiš vedno pred menoj obdan s pravo glorio (zéva) in govoriš tako ljubo. (Zéva.) Zaspi tudi ti malo dragi moj!

Artur (na stran). Ti mala hinavka! No, le počaki! Doktor ima prav! Mora biti. (Glasno.) Prav imaš. Legel bodem. (Gre h kaminu.) Lahko noč. (Se vleže na sofo.)

Emma (zase). Prav grdo je to od mene! (Glasno.) Lahko noč! (Dela, ko da bi spala.)

Artur (vstane in ogleduje Emma). Ali pač že spi? (Stopa po prstih do nje.) Res je, tu leži v najtrdnjšem spanji. Čudno spanje ima ta ženska! Kakor na komando!

Emma (se zgane).

Artur. Skoraj bi jo bil zbudil! Uboga žena, že tu na zemlji ima večno spanje!

Emma (v spanji). Artur! Dragi moj, ljubi moj!

Artur. Zopet govori. Doktor me je res prestrašil. Ta položaj je resnično nevaren.

Emma (se zopet zgane).

Artur. Njeno spanje je tako nemirno!

Emma (v spanji). Artur, tvoj prijatelj mi ne dopade —

Artur. Dobra dušica, in jaz sem se bal, da bi jej ne postal nevaren.

Ema (v spanji). Sovražim in zaničujem ga, a nečem te siliti, da ga odstraniš. Ti ga ljubiš, a jaz trpim in —

Artur. Molčim. To je obligatno. Nu, če ga sovraži, potem mora na vsak način iz hiše. (Gre proti sofi.)

Ema (se malo vzdigne, za njim gledajoča, tiho). Dobri, dragi Artur. (Mu z roko pošilja poljubke.)

Artur (sede). Mojim očesom se spanec neče bližati. To dela slaba vest. Ko bi le mogel umoriti tega črva, ki gloda na mojem srci. (Leže.)

Ema (Ema odpre oči, tiho). Moj bog, kak črv mora to pač biti?

Artur (kakor v spanji govoreč). Jaz imam ljubico —

Ema (skoči kvišku). Kaj slišim! — Spi? Črv je kaj zanikrn pri glodanju njegovega srca.

Artur (v spanji). Iskreno ljubljeno.

Ema (splazi se bliže po prstih). V spanji govori. Tresem se po vseh udih.

Artur (v spanji). Njeno podobo nosim vedno na svojem srci.

Ema (odločno). To hočem vendar videti. (Se premisli.) Ne, naj poslušam dalje.

Artur (v spanji). Ali ona je hinavka, goljufala me je. O jaz ubogi človek!

Ema (vzburjena). Goljufala ga je, to je dobro, prav dobro, ta osoba vendar še nij popolnoma pokvarjena. A kaj imam jaz od tega, da ga je goljufala? Mene je vendar pripravil ob vso srečo življenja, (ihté) in še nič nima od tega. O jaz uboga, obžalovanja vredna ženska! Ljubila sem ga, svoje življenje bi bila dala za njega, in ta hudobnež nosi podobe na svojem srci! O ti fotografi! Koliko nesreč ti ne storé na svetu! (Ihteča se zgrudi na fauteuil.)

Artur (stori, ko da bi se probudil). Ti bdiš, Ema? (Vstane.) Moj bog, kaj se ti je pripetilo?

Ema (silno joka).

Artur. Nijsem li vreden odgovora? (Hoče jo objeti.)

Ema (skoči kvišku, trmasto). Ne, nijsi ga vreden.

Artur. Kaj ti vendar je?

Ema. Nezvesti mož! Ti si mi upaš še v oko pogledati?

Artur. Še več kot to! Celó rad to storim.

Ema. Rad! (Začne ihteti.) O ti možje, kako so pokvarjeni!

Artur (na stran). Huduje se in ne spi! Srečen sem! (Glasno.) Ali mi nečeš vendar že razjasniti?

Ema. Hinavec! Ti me tedaj ljubiš?

Artur. Iz celega srca.

Ema. In vendar nosiš podobo svoje ljube
bice na srci?

Artur (ko da bi bil v zadregi). Jaz? Kaj
vendar misliš?

Ema. Ne ugovarjaj mi. Sam si povedal.

Artur. Jaz — sam?

Ema. Da, ti sam — v spanji.

Artur (začuden). Jaz tudi govorim v spanji?
Nu, tedaj se pa lahko v spanji pogovarjava.

Ema. Sem mi daj podobo. Videti hočem
to goljufvko!

Artur. Vse hočem obstati. (Vzame fotogra-
fijo iz prsnega žepa in jo da Ema.) Tu je goljufvka.

Ema (zagledavša svojo lastno podobo). Moj
bog, to je —

Artur (naglo). Goljufvka.

Ema (plašna). Saj to sem jaz.

Artur. Da, to si ti.

Ema (prisrčno). In ta da bi te bila goljufala?

Artur. Ta ne, saj ta ne more v spanji
govoriti.

Ema (prestrašena pusti fotografijo na tla pasti).
O moj bog! (Se s povzdignenima rokama in povešeno
glavo bliža Arturju.) Artur, odpusti mi! Storila sem
veliko krivico.

Artur. Prevarila si nič sumečega, soproga. Vrijela si temu, kar ti je govorila tvoja mamá, hlinila si bolezen, da bi si pridobila gospodarstvo mene onečastujoče, in hudo si ranila moje srce in moje zaupanje. Ločila se bodeva. (Gre na drugo stran odra.)

Ema (stopi pred njega). Prav imaš, Artur. Hudo sem se pregrešila, pa prosim te, kaznuj me. Zapri me, daj mi ves teden samo kruha in vode, samo ne govori mi od ločitve. Bodi zopet prijazen. Če si hud na me, bodem morala strašno jokati. Prosim te, Artur, za kruh in vodo.

Artur (stoji vedno od nje obrnen).

Ema. Nikdar več te nečem žaliti, Artur! Če bom govorila, ne bodem spala, in če bom spala, ne bodem govorila. Tudi v mesto nečem, timveč pri tebi ostanem, vedno, večno. Si li še hud? Ti nisi več. Zopet me gledaš prijazno. (Objame ga in ploskne z rokama.) Hvala bogu, tedaj ostane pri kruhu in vodi.

Artur. Dobro, odpustim ti. A kaj se bode zgodilo s tvojo mamá?

Ema. Mamá naj potuje. Ona je tu nesrečna, nečeva jej braniti, da je srečna.

Artur. Bodeš li tudi pogumna, da jej to poveš?

Ema (zatezaje). To je seveda kaj neprijetno.

Artur. Ravno tu prihaja.

Ema (v zadregi). Dragi Artur, ti si mož, tvoje besede imajo več veljave. (Poskakuje.) Zdaj jo imam! Govoriti hočeva z mamá v spanji! Tako bo izvedela najine misli, in ko se prebudi ne veva o ničemer nič. Le urno na tvoje mesto. (Sede na zibalni stol.)

Artur (leže). Ali hočem tudi jaz govoriti?

Ema. Če imaš kaj na sreci proti mamá, le srčno.

Artur. O, potem pa še denes ne skončam.

Ema (dela, ko da bi spala). Je že tu.

Artur (tudi dela, ko da bi spal).

Šesti prizor.

Prejšnja. Svetovalka. Ramnik.

Svetovalka (začudena). Le pogledite, gospod doktor, mlada zakonska spita.

Ema (v spanji). Mamá, mamá.

Svetovalka (na stran). Izvrstno! (Glasno.)

V spanji govori. Slišite, gospod doktor? A niste hoteli prav vrjeti.

Ema (kakor poprej). Mamá, jaz ljubim Arturja nad vse! Ostati hočem na deželi. Če tebe

ne veseli, ne morem te zadržavati, a goljufala ga ne bom nikdar več!

Svetovalka (hoteča proti Emi). Em —

Ramnik (zadržujoč jo). Tiho, tiho! Ne budite ju iz spanja.

Artur (v spanji). Mamá, mama!

Svetovalka. Tudi on!

Ramnik. Saj sem vam pravil, da je ta bolezen nalezljiva.

Artur (kakor poprej). Mamá! Vi ste tašča, kakor vse tašče in pač poznate pregovor: Kamor vrag sam ne more, tje pošlje —

Svetovalka (kriči). To je preveč! (Skoči naprej.)

Artur in Ema (vstaneta). Ljuba mamá, ste se že vrnila?

Svetovalka. Kaj sem morala slišati, ljubi gospod sin! Kóga pošlje vrag?

Artur. Kako bi to vedel ljuba mamá!

Svetovalka. O, jaz razumem vse! Ema! Izgubljena si!

Ema (se oklene Arturja). Artur me bode že zopet našel.

Svetovalka. Jaz odpotujem. (Ramniku.) Se li peljete z menoj?

Ramnik. Srčno rad. Moje zdravljenje je končano.

Svetovalka. Vaše zdravljenje? Tedaj ste vendar le vi?

Ramnik. Prosim vas, da me blagovolite priporočiti vsacemu, ki govori v spanji.

Artur. Kar se ljubi, se draži.

Svetovalka (jezna). Jaz odpotujem sama. —
(Odide na levo.)

(Skupina.)

(Zagrinjalo pade.)

